

ข้อมูลอาชีพ สถาปนิกชุมชน

a-chieve

เป้าหมายของอาชีพ

เป้าหมายของอาชีพนี้ คือ การสร้างพื้นที่ทำงานร่วมกับชุมชนเพื่อพัฒนาที่อยู่อาศัย พัฒนาสภาพแวดล้อมในบริเวณชุมชนด้วยไอเดีย ความต้องการ และการลงแรงของคนชุมชนเอง

สิ่งที่อาชีพนี้ต้องทำ

สภาพการทำงานของอาชีพนี้จะอยู่ในรูปแบบของการลงพื้นที่ คุยกับคนในชุมชน ประสานชุมชนเยอะมาก เพราะโครงการที่เราทำจะสัมพันธ์กับชุมชนเป็นอย่างมาก โดยการลงชุมชนของเราก็จะมีหลากหลายรูปแบบ ตั้งแต่การเดินเข้าไปพูดคุยตามบ้าน, การประชุมกลุ่มย่อย, การจัดเวทีสาธารณะ เป็นต้น

ส่วนขั้นตอนการทำงานส่วนใหญ่ของการทำงานก็จะเหมือนกับการทำงานของสถาปนิกโดยทั่วไป เพียงแต่สถาปนิกชุมชนจะมีจุดแตกต่างอยู่ 2 ช่วง ก็คือ ช่วงขั้นตอนการรวบรวมข้อมูลความต้องการ ที่ต้องใช้การลงพื้นที่และวิธีต่างๆ หลากหลายเพื่อเข้าถึงคนในชุมชนให้ได้มากที่สุด เพราะพอเป็นงานชุมชนลูกค้าของเราจะไม่ใช่ว่าแค่คนเดียว แต่จะเป็นคนทั้งชุมชนที่จะเข้ามาใช้พื้นที่หรือสิ่งปลูกสร้างที่เราออกแบบ

ถ้าถามว่าเราจะรู้ได้อย่างไรว่าเราต้องพูดคุยกับใครบ้าง? คำถามนี้เราจะต้องใช้ประสบการณ์และการลงพื้นที่ของเรามาหาคำตอบ เราต้องดูว่าใครเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชนนั้นๆ บ้าง, ใครมีบทบาทสำคัญ มีอิทธิพลสำคัญ มีความสัมพันธ์กับคนที่สำคัญในพื้นที่นั้น

และนอกจากการรวบรวมข้อมูลที่มีความแตกต่างกับสถาปนิกทั่วไปแล้ว ในขั้นตอนการออกแบบก็จะต้องมีความแตกต่างอยู่บ้าง โดยสถาปนิกชุมชนจะทำงานร่วมกับคนในชุมชนผ่านกิจกรรมที่ก่อให้เกิดการออกแบบร่วม เช่น จัดประชุมให้คนในชุมชนมาร่วมวาดรูปหรือปั้นดินน้ำมันเพื่อออกแบบพื้นที่บ้านที่ตนเองต้องการ เป็นต้น

ซึ่งอาชีพสถาปนิกชุมชนมีหัวใจสำคัญในการทำงานอยู่ที่กระบวนการการมีส่วนร่วม เพราะเป้าหมายของเราไม่ได้ต้องการให้งานสำเร็จ แต่คือการช่วยให้ชุมชนเข้มแข็ง การสร้างการมีส่วนร่วม การสื่อสารกันระหว่างชุมชนผ่านการออกแบบและสร้างสรรค์ผลงานที่เกิดขึ้น

อาชีพที่ต้องทำงานร่วมกัน

อาชีพที่สถาปนิกชุมชนต้องทำงานร่วมก็จะเปลี่ยนแปลงไปเรื่อยๆ เพราะเราจะทำงานร่วมกับผู้เชี่ยวชาญในประเด็นที่เราต้องเข้าไปเกี่ยวข้อง เช่น ผู้พิการทางสายตา, วัฒนธรรมชุมชน, การจัดการขยะ , เรื่องการเกษตร เป็นต้น

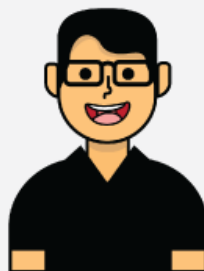
สถานที่ทำงาน

ประเภทของบริษัทหรือสถานที่ทำงานที่มีอาชีพสถาปนิกชุมชนทำงานอยู่ข้างในนั้นที่แน่นอนเลยก็คือ บริษัทที่รับงานด้านสถาปนิกชุมชนโดยเฉพาะซึ่งปัจจุบันก็มีเพิ่มมากขึ้นเรื่อย นอกจากนี้ก็จะมีองค์กรภาครัฐที่ทำงานเกี่ยวข้องกับชุมชนและการพัฒนาชุมชน เช่น สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.)

ช่วงเวลาการทำงาน

ขึ้นอยู่กับแต่ละสถานที่ทำงาน ถ้าเป็นหน่วยงานรัฐก็จะมีเวลาเข้าออกงานที่ถูกกำหนดไว้เป็นมาตรฐาน แต่ถ้าเป็นบริษัทเอกชนก็อาจจะมีที่ยืดหยุ่นเรื่องการเข้างาน เช่น เข้างานสาย เลิกดึก หรือมีการทำงานหรือประชุมในวันเสาร์ อาทิตย์ ก็มีการชดเชยวันหยุดในวันจันทร์ เป็นต้น

แต่ที่แน่ๆ เลยก็คือ การมีตารางงานในช่วงเย็นของวันธรรมดาหรือมีตารางงานในวันเสาร์ อาทิตย์ เพราะว่าตารางเวลาของคนในชุมชนที่เราทำงานด้วยเขาก็จะเลิกงานกันตอนเย็นหรือ



ข้อมูลอาชีพ
สถาปนิกชุมชน

คลังข้อมูลอาชีพ a-chieve.org

มีเวลาว่างกันในตอนเสาร์ อาทิตย์ ดังนั้น หากเราต้องการจะเดินในชุมชนแบบได้เจอกับคนในชุมชน หรือจะจัดเวทีประชุมกับชุมชนก็ต้องไปลงชุมชนตอนที่เขาว่างซึ่งก็คือเวลาเหล่านี้

ทักษะ: ความสามารถที่ต้องใช้

บุคลิกหรือนิสัยของคนที่น่าจะเหมาะกับการประกอบอาชีพนี้ น่าจะต้องเป็นคนที่เราพบในตัวผู้อื่น มีทักษะในการรับฟัง เพราะงานของสถาปนิกชุมชนจะไม่ใช่งานที่เข้าไปบอก เข้าไปสอน แต่เป็นงานที่จะต้องสนับสนุนให้คนในชุมชนเห็นศักยภาพของตนเองและเริ่มสร้างการเปลี่ยนแปลงในชุมชนจากตัวพวกเขาเอง

สำหรับทักษะหรือความสามารถที่ต้องมีเป็นพื้นฐาน ก็น่าจะเป็นทักษะพื้นฐานของสถาปนิก (การจัดการ, การออกแบบ, การคิดวิเคราะห์เป็นขั้นตอน ฯลฯ) รวมกับทักษะในการพูด การฟัง การสังเกต ที่เราต้องใช้ในการลงพื้นที่ชุมชน

คุณค่าผลตอบแทนของอาชีพ

คุณค่าที่อาชีพนี้มอบให้กับสังคม มันคือการได้เห็นชุมชนและสิ่งแวดล้อมในบริเวณนั้นๆ เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น ซึ่งไม่ได้มีความหมายเพียงแค่ความสวยงามของบริเวณนั้น แต่มันหมายถึงวิถีชีวิตและความสัมพันธ์ของคนในพื้นที่นั้นๆ ที่ดีขึ้น

ส่วนระดับผลตอบแทนของอาชีพนี้ก็ได้ไม่น้อย หรือว่าต่ำกว่ามาตรฐานอะไร เพราะเราก็มีเงินเดือนประจำที่เราได้จากการทำงานให้กับบริษัทหรือทำงานในโครงการที่เราได้รับทุนมาจากองค์กรต่างๆ

เส้นทางอาชีพ

ในระบบการทำงานโครงการเราก็อาจจะเริ่มต้นจากการเป็นสถาปนิกชุมชนที่ช่วยรุ่นพี่เราทำโครงการก่อน จากนั้นเราก็อาจจะสามารถเติบโตขึ้นมาเป็นสถาปนิกชุมชนที่รับผิดชอบใน

การบริหารจัดการโครงการ หรือถ้าในหน่วยงานภาครัฐเราก็อาจจะสามารถเลื่อนตำแหน่งขึ้นไปเรื่อยๆ ในฐานะนักวิชาการชำนาญการระดับต่างๆ

ส่วนถ้าพูดถึงการย้ายสายงานไปประกอบอาชีพอื่นๆ เนื่องจากสถาปนิกชุมชนไม่ได้ใช้แค่ทักษะในการออกแบบ แต่ต้องอาศัยทักษะในการสื่อสาร การลงชุมชน การประสานงาน การจัดประชุม หรือการจัด workshop ทำให้เราสามารถขยับไปเป็นนักพัฒนาชุมชน หรือ ผู้ประสานงาน หรือ นักจัดกระบวนการเรียนรู้ ได้

ช่องทางศึกษาความรู้เพิ่มเติม

สำหรับแหล่งข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับอาชีพสถาปนิกชุมชนในประเทศไทยจะยังมีไม่เยอะ อาจจะมีหนังสือที่ชื่อ “สถาปนิก ชุมชน คนสถาปัตยกรรม” และถ้าอยากจะรู้จักกับอาชีพนี้จริงๆ แนะนำให้ติดต่อขอเข้าไปนั่งพูดคุยหรือลงพื้นที่ทำงาน จะดีที่สุด

ส่วนข้อมูลจากต่างประเทศก็จะมีเว็บไซต์ในระดับเอเชีย ชื่อ community architects network ที่จะเป็นเว็บไซต์รวบรวมผลงานของสถาปนิกชุมชนในระดับทวีปเอเชีย หรือเว็บไซต์ที่ชื่อ urban think tank ก็เป็นอีกหนึ่งเว็บไซต์รวบรวมผลงานจากหลากหลายประเทศ

***ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ พี่ต้นแบบอาชีพ ในกิจกรรม OPENWORLD ปี พ.ศ. 2558**